STORTINGET

Representantforslag 103 S

(2019–2020)

fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Karin Andersen, Mona Fagerås og Audun Lysbakken

Dokument 8:103 S (2019–2020)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Karin Andersen, Mona Fagerås og Audun Lysbakken om behovet for raskt å øke ekstrabevilgninger til kommunesektoren under koronakrisen

Til Stortinget

Bakgrunn

Koronakrisen har rammet økonomien i landet hardt, og både næringsliv, innbyggere og kommunesektoren er nå avhengige av statlige økonomiske ekstrabevilgninger. De skadelige virkningene kan avdempes ved at Norge kan bruke oppsparte midler.

Kommunesektoren trenger mer penger nå. Kommunene må holde hjulene i gang i næringslivet, samtidig som de skal ta bedre vare på sårbare barn og syke gamle. Det vil skade både innbyggere og næringsliv dersom mangel på penger nå tvinger kommunene til å kutte i ordinær drift og sette vedlikehold, bygg og anlegg på vent. Kommunestyrene skal revidere sine budsjetter nå, og dersom kommunene ikke får økte midler raskt, er de forpliktet til å justere driften i samsvar med inntektene.

Mange kommuner kan rett og slett gå tom for penger hvis det ikke gis statlig hjelp nå. 2020 er et unntaksår man ikke har sett maken til, og det må også vises i pengene staten bistår kommunene med. Og det haster. Kommuner uten penger betyr kutt i skoler, kutt i barnehager, kutt i omsorg og kutt i kultur. Det er viktig at dette unngås nå.

Kommunesektoren er rammet hardt, fordi den har fått store ekstrautgifter og belastninger knyttet til smittebekjempelse og pasientbehandling. Dette har tært hardt på ressurser til andre helt prekære behov innen helse, sårbare barn, skolehelsetjenesten, demensomsorg, psykiatri osv. Evaluering viser at disse endringene har gått ut over sårbare barn og mange andre tjenester, noe som nå må rettes opp.

Kommunesektoren har tapt inntekter på stengte barnehager, SFO og kollektivtrafikk på sparebluss. Det største problemet er imidlertid sviktende skatteinntekter. Det gjelder de fleste kommuner, men inntektstapet er, som de økte utgiftene, ikke jevnt fordelt. Regjeringen har vist manglende handlekraft ved at den kun har tatt initiativet til en økning på 250 mill. kroner i økte skjønnsmidler.

Flertallet på Stortinget har hittil presset fram og bevilget omtrent 6 mrd. kroner ekstra til kommunesektoren, men det er på langt nær nok. Bare i Oslo kommune melder de om at de på tross av dette mangler over 1 mrd. kroner.

Med utgangspunkt i både makroøkonomiske analyser og tilbakemeldinger fra kommuner og fylkeskommuner har KS tallfestet kommunesektorens inntektstap og utgiftsøkninger i 2020 knyttet til koronasituasjonen. KS anslår per 30. april ekstrautgifter og inntektsbortfall i 2020 til 12,5–20 mrd. kroner for kommunene og 5,5–6,8 mrd. kroner for fylkeskommunene. De økonomiske konsekvensene av koronapandemien er oppjustert sammenlignet med tidligere anslag. Dette har i hovedsak sammenheng med at:

– Statistisk sentralbyrå (SSB) har lagt fram nye tall som indikerer svakere utvikling i norsk økonomi, og anslaget for forventet skattetap i kommunesektoren er som følge av dette økt. Lavere lønnsvekst bidrar samtidig til reduserte utgifter for kommunesektoren, og denne effekten har KS nå innarbeidet i sitt anslag.

– SSBs prognose er basert på at smitteverntiltakene gradvis slippes opp framover, og at de mest inngripende er fjernet i løpet av inneværende kvartal.
– Anslagene for merkostnadene for helse- og omsorgstjenestene i kommunene og kollektivtransporten i fylkeskommunene er et årsanslag for 2020. Tidligere anslag har i hovedsak har vært knyttet til perioden med strenge smitteverntiltak.

Forslagstillerne viser til at KS anslår, basert på prognosen fra SSB, at skatteinntektene vil reduseres med 6,3 til 8,9 mrd. kroner for kommunene og 1,2 til 1,6 mrd. kroner for fylkeskommunene. Redusert skatt på inntekt fra lønn, trygd og næring står for om lag to tredjedeler av det samlede skattetapet. Dette skyldes både lavere anslag for sysselsettingen og lavere anslag for lønnsveksten. Resterende tredjedel er knyttet til personlige skatteyteres skatt på formue og formuesinntekter. Her er usikkerheten særlig stor, da utviklingen også avhenger av andre forhold enn de realøkonomiske.

Tallene fra Oslo og andre kommuner må få alarmen til å gå i Stortinget. Behandlingen av revidert nasjonalbudsjett vil ikke komme til vedtak før 19. juni 2020. Med akutte pengetap og kostnader hver eneste dag er juni en evighet unna. Økte bevilgninger og garanti for 100 prosent kompensasjon for tapte inntekter må komme raskt.

Til nå har regjeringen sviktet kommunene. I det første forslaget til krisepakke da Norge nettopp hadde stengt ned, foreslo regjeringen kun 250 mill. kroner til kommunene. Det viser manglende innsikt og forståelse og total mangel på politisk vilje til å sikre felles velferd i en krise. Kommuneøkonomi handler om skoler, barnehager, utdanning, eldreomsorg og helsetjenester og helt kritiske deler av samfunnet som er livsviktige hver dag og dermed kritisk utsatt nå. Det opprinnelige tilbudet regjeringen kom med, var småpenger. Stortinget plusset på til 6 mrd. kroner, men selv det er på langt nær nok.

Eldreomsorg, skole og barnehage kan ikke effektiviseres som en produksjonsbedrift, slik kommunalministeren antyder i et oppslag i Klassekampen 6. mai 2020. Med strenge krav til smittevern blir driften mye dyrere.

I tillegg trenger kommunene trygghet for å kunne gjennomføre planlagt vedlikehold o.l. for å holde næringslivet med oppdrag nå. Med store minus i regnskapet må alle slike ting settes på vent. Det må unngås.

Det er derfor nødvendig at Stortinget raskt bevilger minimum 10 mrd. kroner, slik at pengene kommer raskt på plass og budsjettkutt unngås.

Pengene må fordeles slik at både reell skattesvikt og økte utgifter dekkes i den enkelte kommune, og da kan en ikke bare bruke inntektssystemet, men en må også bruke skjønnspotten og reelle tall for skattetap. Deretter må det komme en ny runde tidlig i høst for å justere opplegget.

Det foreslås derfor at det opprettes et nytt kapittel 574 til dette formålet, og at Stortinget pålegger regjeringen å sikre at disse pengene blir fordelt til ulike kommuner og fylkeskommuner ut fra det anslåtte reelle skattetapet i den enkelte kommune/fylkeskommune.

Videre foreslås det å bevilge en delsum over inntektssystemet til både fylker og kommuner og en del til skjønnsmidlene som fordeles ut fra kriterier gitt i krisepakke 1.

Det er selvsagt mulig under komitébehandlingen å se på andre måter å fordele pengene på, men da slik at de utbetales raskt, og at utbetalingen hensyntar dem med størst utgifter og størst inntektstap. Endelig oppgjør må komme i budsjettet, og da på en slik måte at faktiske merutgifter og reelle inntektstap bli dekket, ikke bare i makro, men for den enkelte kommune og fylkeskommune.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

A.

«I statsbudsjettet for 2020 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
571		Rammetilskudd til kommuner	
	60	Innbyggertilskudd, økes med fra kr 141 800 768 000 til kr 145 300 768 000	3 500 000 000
572		Rammetilskudd til fylkeskommuner	
	60	Innbyggertilskudd, økes med	2 000 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
		fra kr 38 260 708 000 til kr 40 260 708 000	
	64	Skjønnstilskudd, *kan nyttes under kap. 571, post 64*, økes med.....	1 000 000 000
		fra kr 382 000 000 til kr 1 382 000 000	
574		(Ny) Kompensasjonsordning for tapte skatteinntekter i forbindelse med korona-krisen	
	60	(Ny) Midler til fordeling til kommuner og fylkeskommuner, bevilges med....	3 500 000 000»

B.

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart fordele bevilgningen på kapittel 574 post 60 forholdsmessig til kommuner og fylkeskommuner ut fra anslått skattetap.»

7. mai 2020

Kari Elisabeth Kaski **Karin Andersen** **Mona Fagerås**

Audun Lysbakken

Svanemerketrykksak, 2041 0654 Trykk og layout: Stortingets grafiske seksjon